

МИТНІ ОПЕРАЦІЇ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

С. Ю. СОКОЛЮК, доктор економічних наук
Уманський національний університет

Досліджено трансформацію митних операцій у системі міжнародної торгівлі під впливом цифровізації та глобальних змін. Визначено, що ключовими напрямками модернізації митної системи є електронізація процедур, впровадження ризик-орієнтованого контролю та інтеграція до європейського цифрового простору. На основі аналізу показників за 2019–2025 рр. встановлено стійку тенденцію до зростання рівня цифровізації митних процедур та скорочення часу митного оформлення, що свідчить про підвищення ефективності митного адміністрування. Водночас у 2022 р. зафіксовано зниження обсягів зовнішньої торгівлі до 90,1 млрд дол. США, що супроводжувалося прискоренням цифрової трансформації митних процесів. У подальшому спостерігається відновлення торговельної активності та формування високорівневої цифрової інфраструктури митної системи. Узагальнено, що трансформація митних операцій має комплексний характер і визначається поєднанням зовнішніх, внутрішніх та кризових факторів. Обґрунтовано, що подальший розвиток митної системи пов'язаний із поглибленням цифрової інтеграції, застосуванням технологій штучного інтелекту та гармонізацією з нормами ЄС.

Ключові слова: митні операції, міжнародна торгівля, цифровізація, електронне декларування, митне адміністрування, глобалізація, цифрова трансформація

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку світової економіки міжнародна торгівля зазнає суттєвих трансформацій, зумовлених стрімкою цифровізацією економічних процесів, глобалізацією ринків та посиленням інтеграційних зв'язків між державами. Особливої актуальності набуває питання ефективності митних операцій, які виступають ключовим елементом регулювання зовнішньоекономічної діяльності та забезпечення економічної безпеки держави.

Традиційні підходи до здійснення митних процедур поступово втрачають свою ефективність в умовах зростання обсягів міжнародної торгівлі, ускладнення логістичних ланцюгів та необхідності оперативного обміну даними між учасниками зовнішньоекономічних процесів. Це зумовлює потребу впровадження цифрових технологій у митну сферу, зокрема електронного декларування, автоматизованих систем аналізу ризиків, використання великих даних та інструментів штучного інтелекту.

Водночас процес цифрової трансформації митних операцій супроводжується низкою проблем, серед яких недостатній рівень технологічної

інтеграції, нерівномірність цифрового розвитку країн, кібербезпекові ризики та необхідність адаптації нормативно-правової бази до нових умов функціонування міжнародної торгівлі. У таких умовах виникає потреба у комплексному науковому осмисленні впливу цифрових та глобальних трансформацій на митні операції та визначенні напрямів їх удосконалення.

Таким чином, дослідження митних операцій у системі міжнародної торгівлі в умовах цифрових і глобальних трансформацій є актуальним і має важливе теоретичне та практичне значення для розвитку сучасної митної політики та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації митних операцій у системі міжнародної торгівлі перебуває в центрі уваги як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Значна частина досліджень присвячена нормативно-правовому забезпеченню митної діяльності та функціонуванню інформаційних систем у митній сфері. Зокрема, положення Митного кодексу України визначають базові принципи здійснення митних процедур [2], тоді як розвиток електронних сервісів пов'язаний із впровадженням автоматизованих інформаційних систем та цифрових платформ, зокрема механізму «єдиного вікна», що сприяє спрощенню взаємодії між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та державними органами [1, 3]. Суттєвий внесок у дослідження цифровізації економічних процесів і міжнародної торгівлі здійснили вітчизняні науковці. Зокрема, у працях О. Т. Прокопчука, С. Ю. Соколюка, Є. М. Комісаренка, Д. О. Мельниченка [5, 6] обґрунтовано роль цифрових технологій у підвищенні ефективності торговельної діяльності, розвитку агротрейдингу та удосконаленні систем управління ризиками в умовах цифрової економіки. Крім того, у дослідженні О. Т. Прокопчука, М. І. Мальованого, О. В. Пономаренка, В. О. Клименка та В. В. Макарчука [4] розкрито сучасні інструменти розвитку бізнесу, що також мають значення для трансформації економічних процесів.

Окремий напрям досліджень присвячено впливу цифровізації на розвиток міжнародної торгівлі. Так, В. Харенко та Н. Скрипник [7] досліджують цифрову трансформацію міжнародної торгівлі в умовах посилення глобальної конкуренції, тоді як О. М. Яценко та Т. С. Тананайко [9] обґрунтовують взаємозв'язок між цифровізацією та економічним розвитком країн. У свою чергу, І. Шевченко, І. Зварич і Д. Кравчук [8] аналізують міжнародний досвід цифрової торгівлі та можливості його адаптації для українського ринку. Зарубіжні дослідження також підтверджують важливість цифрових технологій для розвитку міжнародної торгівлі. Зокрема, Н. Zhang [10] зазначає, що цифрові інструменти сприяють зниженню транзакційних витрат, підвищенню швидкості обміну інформацією та загальній ефективності торговельних операцій.

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових праць, питання комплексного дослідження митних операцій у контексті поєднання цифрових трансформацій, глобалізаційних процесів та кризових викликів, зокрема воєнного характеру, залишаються недостатньо висвітленими. Це зумовлює необхідність подальшого наукового аналізу та обґрунтування напрямів удосконалення митного адміністрування в сучасних умовах.

Методика досліджень. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання економічних явищ і процесів. Теоретичною та методичною основою виступили системний підхід, а також принципи наукової абстракції, аналізу і синтезу, що дозволили розкрити сутність митних операцій у контексті міжнародної торгівлі та цифрових трансформацій.

Для узагальнення сучасних тенденцій розвитку митної сфери застосовано методи індукції та дедукції, порівняльного аналізу та систематизації. Оцінка впливу цифровізації на митні процеси здійснювалася з використанням структурно-логічного підходу, що дало змогу визначити взаємозв'язки між елементами митного адміністрування та інструментами цифрової економіки.

Крім того, використано методи узагальнення статистичних даних та контент-аналізу нормативно-правових актів і наукових джерел, що забезпечило обґрунтованість висновків щодо напрямів удосконалення митних операцій в умовах глобальних трансформацій.

Метою статті є дослідження особливостей трансформації митних операцій у системі міжнародної торгівлі під впливом цифрових і глобальних змін, а також визначення ключових напрямів їх удосконалення в умовах впровадження сучасних цифрових технологій, розвитку електронного декларування та посилення інтеграційних процесів у світовій економіці.

Результати досліджень. У сучасних умовах розвитку міжнародної торгівлі відбувається активна цифровізація митних операцій, що супроводжується підвищенням ефективності митного адміністрування, скороченням часу оформлення зовнішньоекономічних операцій та зростанням частки електронних процедур. Особливої актуальності ці процеси набули в умовах глобальних викликів, зокрема повномасштабної війни в Україні, яка вплинула на структуру та динаміку зовнішньої торгівлі, а також прискорила впровадження цифрових технологій у митну сферу.

На рис. 1 наведено динаміку ключових показників митного оформлення та цифровізації митних операцій в Україні за 2019–2025 рр., що дозволяє оцінити основні тенденції трансформації митної системи. Як видно з рис. 1, протягом 2019–2021 рр. спостерігалася відносно стабільна динаміка митного оформлення: кількість митних декларацій коливалася в межах 7,2–7,9 млн од., а частка електронного декларування поступово зростала з 85 % до 93 %. Це свідчить про поступовий розвиток цифровізації митних процедур ще до кризових явищ.

У 2022 році простежується зниження кількості митних декларацій до 6,5 млн од. та скорочення обсягів зовнішньої торгівлі до 90,1 млрд дол. США, що є наслідком впливу повномасштабної війни, порушення логістичних ланцюгів та зміни географії торгівлі. Водночас саме в цей період прискорюється цифровізація митних процесів: частка електронного декларування досягає 95 %, а середній час митного оформлення скорочується до 12 годин. У 2023–2025 рр. спостерігається поступове відновлення та зростання ключових показників. Кількість митних декларацій збільшується до 7,9 млн од., обсяг зовнішньої торгівлі зростає до 135 млрд дол. США, а середній час митного оформлення зменшується до 6 годин. Частка електронного декларування досягає 99 %, що свідчить про практично повну цифровізацію митних процедур.

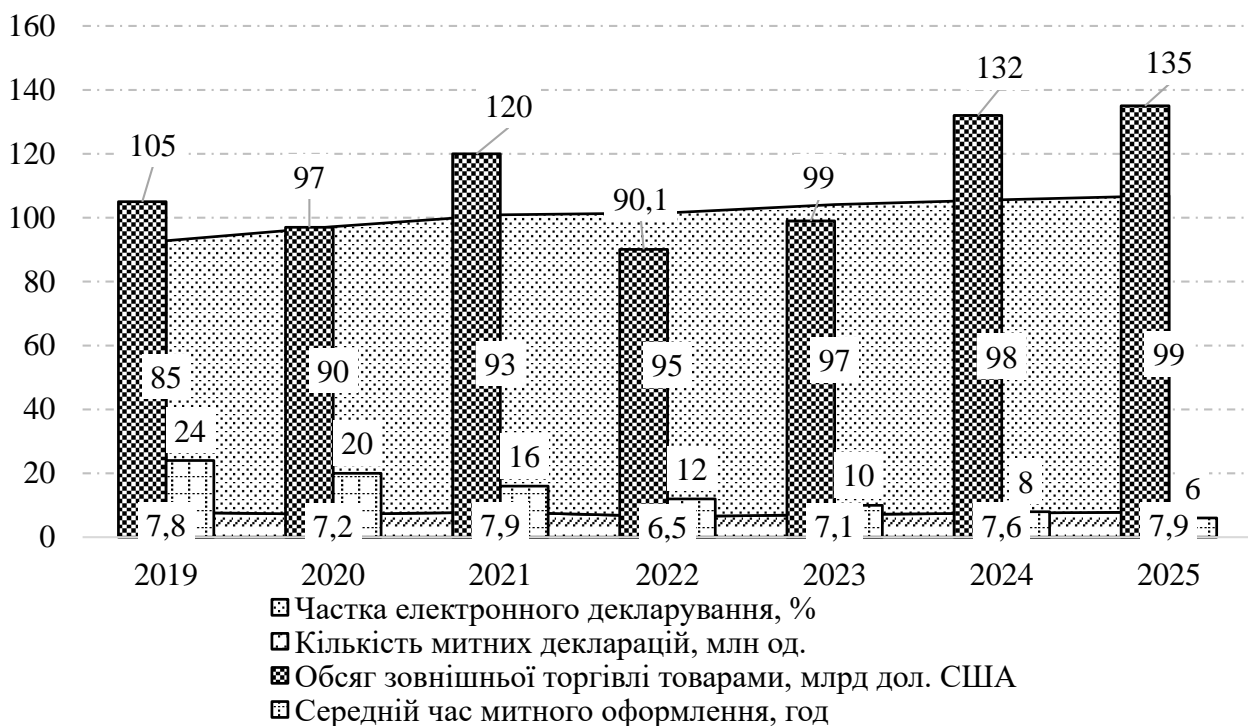

Рис. 1. Динаміка митного оформлення та цифровізації митних операцій в Україні (2019-2025 рр.)

Примітка. Узагальнено автором на основі відкритих статистичних даних Державної митної служби України та аналітичних матеріалів з офіційного вебпорталу митної статистики (статистика та реєстри).

Отже, аналіз динаміки показників, наведених на рис. 1, свідчить про наявність двох ключових етапів розвитку митних операцій в Україні: докризового періоду поступової цифровізації (2019–2021 рр.) та періоду структурної трансформації (2022–2025 рр.), який характеризується одночасним впливом воєнних факторів і прискоренням цифрових змін.

Загалом спостерігається чітка тенденція до підвищення ефективності митного адміністрування, скорочення часу митного оформлення та майже повного переходу до електронних форм взаємодії, що підтверджує стратегічну роль цифровізації у розвитку митної системи України в умовах глобальних трансформацій [2, 3]. Цифрова трансформація митної системи є одним із ключових напрямів модернізації державного митного адміністрування в Україні. Вона спрямована на підвищення ефективності митних процедур, зниження адміністративних бар'єрів у міжнародній торгівлі та забезпечення прозорості митних операцій. Особливого значення ці процеси набули в умовах глобальних викликів і необхідності адаптації національної митної системи до стандартів Європейського Союзу.

На рис. 2 представлено динаміку основних показників цифрової трансформації митної системи України за 2019–2025 рр., що дозволяє оцінити рівень впровадження електронних сервісів та інструментів ризик-орієнтованого митного контролю. Як свідчать дані рис. 2, протягом 2019–2021 рр. спостерігається поступове впровадження цифрових інструментів у митну систему України.

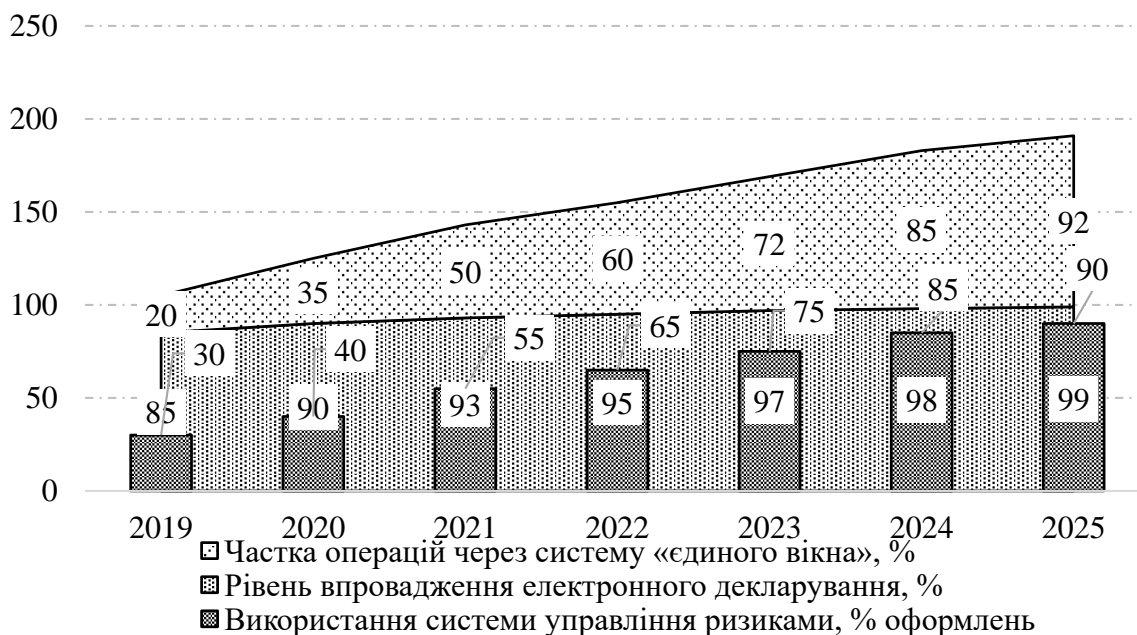

Рис. 2. Показники цифрової трансформації митної системи України (2019–2025 рр.)

Примітка. Узагальнено автором на основі відкритих статистичних даних Державної митної служби України та аналітичних матеріалів з офіційного вебпорталу митної статистики (статистика та реєстри).

Зокрема, рівень електронного декларування зріс з 85 % до 93 %, що підтверджує стабільну тенденцію до цифровізації митних процедур ще до періоду кризових змін.

У 2022 році, попри вплив повномасштабної війни, відбувається подальше посилення цифрових процесів: частка електронного декларування досягає 95 %, а використання системи управління ризиками зростає до 65 %. Це свідчить про адаптацію митної системи до умов обмежених ресурсів та необхідності дистанційного адміністрування. У 2023–2025 рр. простежується значне прискорення цифрової трансформації. Частка операцій через систему «єдиного вікна» зростає з 72 % до 92 %, рівень електронного декларування досягає 99 %, а використання системи управління ризиками – 90 %. Це свідчить про фактичне формування високорівневої цифрової митної інфраструктури.

Отже, аналіз показників, наведених на рис. 2, підтверджує стійку тенденцію до цифрової трансформації митної системи України. Упродовж 2019–2025 рр. відбувається поступовий перехід до повністю електронного митного адміністрування, розвиток системи «єдиного вікна» та впровадження ризик-орієнтованого підходу до митного контролю. Особливої інтенсивності ці процеси набули у післякризовий період, що свідчить про адаптивність митної системи та її здатність до функціонування в умовах воєнного стану. Загалом цифровізація виступає ключовим фактором підвищення ефективності, прозорості та інтеграції України у світову систему міжнародної торгівлі.

У процесі трансформації митної системи України важливе значення мають фактори, що визначають її розвиток та напрями модернізації. Їх комплексний вплив формує як стратегічні орієнтири функціонування митних органів, так і

темпи впровадження цифрових та інституційних змін. Узагальнення ключових детермінант дозволяє виокремити три основні групи факторів: зовнішні, внутрішні та кризові, що у системному вигляді наведені на рис. 3.

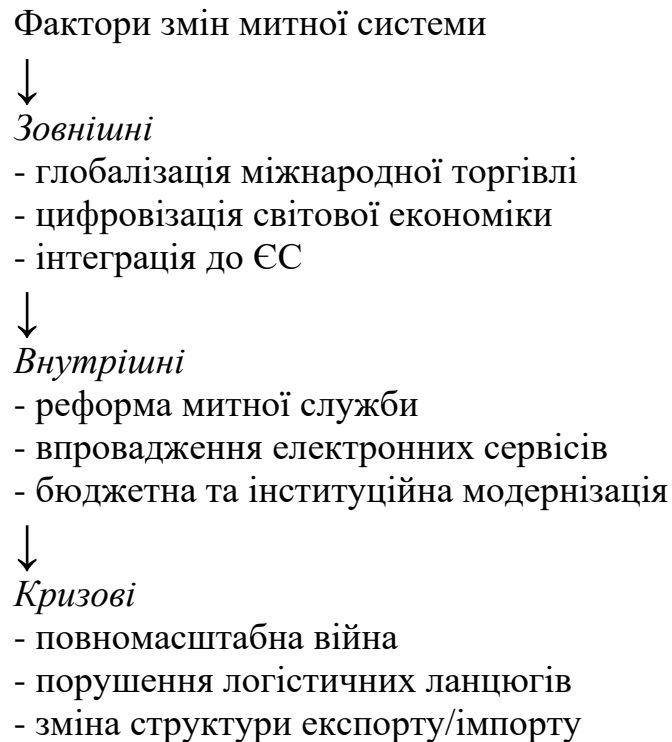

Рис. 3. Фактори трансформації митної системи України

Примітка. Складено автором.

Як видно з рис. 3, до зовнішніх факторів належать глобалізація міжнародної торгівлі, цифровізація світової економіки та інтеграційні процеси України до Європейського Союзу, які формують довгострокові вектори розвитку митної системи. Внутрішні фактори включають реформування митної служби, впровадження електронних сервісів та інституційну й бюджетну модернізацію, що безпосередньо визначають ефективність митного адміністрування. Водночас кризові фактори, зокрема повномасштабна війна, порушення логістичних ланцюгів і зміна структури зовнішньої торгівлі, суттєво вплинули на прискорення цифровізації та переорієнтацію митних процесів.

Отже, наведена система факторів (рис. 3) відображає багатовимірний характер трансформації митної системи України, де поєднуються довгострокові глобальні тенденції, внутрішні інституційні зміни та екстрені кризові виклики, що в сукупності визначають сучасну динаміку її розвитку.

У сучасних умовах трансформації міжнародної торгівлі митні операції зазнають комплексних змін, що зумовлені поєднанням технологічних, інституційних, глобалізаційних та кризових факторів [5, 6]. Ці зміни мають багатовимірний характер і охоплюють як організаційні підходи до здійснення митного контролю, так і рівень цифровізації процедур, що в сукупності визначає ефективність функціонування митної системи держави.

Узагальнена характеристика основних напрямів трансформаційних змін митних операцій у системі міжнародної торгівлі наведена в табл. 1.

Табл. 1. Узагальнена характеристика трансформаційних змін митних операцій у системі міжнародної торгівлі*

Напрямок трансформації	Зміст змін	Ключовий результат
Цифровізація митних процедур	Перехід до електронного декларування, автоматизація обробки даних	Скорочення адміністративних процедур та зменшення людського фактору
Інституційна модернізація	Реформування митної служби, адаптація до європейських стандартів	Підвищення прозорості та ефективності митного адміністрування
Ризик-орієнтований контроль	Впровадження систем аналізу та управління ризиками	Оптимізація митного контролю та концентрація на ризикових операціях
Інтеграція у міжнародну систему	Розвиток «єдиного вікна», гармонізація процедур із ЄС	Спрощення міжнародної торгівлі та прискорення митного оформлення
Вплив глобалізації	Посилення міжнародної конкуренції та відкритості ринків	Адаптація митної системи до глобальних торговельних потоків
Кризові трансформації	Вплив війни, зміна логістичних маршрутів, перебудова торгівлі	Прискорення цифровізації та зміна структури митних процесів

Примітка. Авторське узагальнення на основі джерел [3, 4, 8].

Як свідчать дані табл. 1, ключовим напрямом розвитку митних операцій є їх цифровізація, що проявляється у переході до електронного декларування та автоматизації обробки митної інформації, що забезпечує скорочення адміністративних процедур і мінімізацію впливу людського фактору. Важливу роль відіграє також інституційна модернізація, яка передбачає реформування митної служби та гармонізацію її діяльності з європейськими стандартами, що сприяє підвищенню прозорості та ефективності адміністрування.

Окремо слід відзначити впровадження ризик-орієнтованого підходу до митного контролю, що дозволяє оптимізувати контрольні процедури та зосередити ресурси на найбільш ризикових операціях. Крім того, інтеграція у міжнародну систему через розвиток механізму «єдиного вікна» та гармонізацію процедур із ЄС сприяє спрощенню міжнародної торгівлі та прискоренню митного оформлення. Водночас істотний вплив на трансформацію митної системи мають глобалізаційні процеси, які посилюють конкуренцію та відкритість ринків, а також кризові фактори, зокрема повномасштабна війна, що зумовила перебудову логістичних ланцюгів і прискорила цифровізацію митних процесів.

Таким чином, наведені в таблиці 1 напрями трансформаційних змін підтверджують комплексний характер еволюції митних операцій у системі міжнародної торгівлі та їх адаптацію до сучасних глобальних і внутрішніх викликів.

Узагальнення результатів дослідження дозволяє констатувати, що сучасний розвиток митних операцій в Україні відбувається в умовах глибоких структурних трансформацій, зумовлених одночасним впливом процесів глобальної цифровізації та кризових факторів воєнного характеру. Аналіз емпіричних даних засвідчує, що митна система поступово трансформується в

напрямі повної електронізації процедур, впровадження ризик-орієнтованих підходів та інтеграції до європейського цифрового митного простору. Отримані результати дають змогу ідентифікувати ключові тенденції розвитку митного адміністрування, що проявляються у зростанні ефективності митного оформлення, скороченні часових витрат та підвищенні частки електронних сервісів у структурі митних операцій.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що митні операції в Україні зазнають системної трансформації під впливом цифровізації та глобальних змін у міжнародній торгівлі. Встановлено, що впровадження електронного декларування, розвиток системи «єдиного вікна» та застосування ризик-орієнтованого підходу до митного контролю сприяють підвищенню ефективності митного адміністрування, скороченню часу оформлення та зменшенню адміністративного навантаження на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Водночас повномасштабна війна стала каталізатором прискорення цифрових змін, що дозволило митній системі адаптуватися до нових умов функціонування та забезпечити безперервність зовнішньоторговельних процесів.

Дослідження підтвердило, що трансформація митних операцій має комплексний характер і визначається поєднанням зовнішніх, внутрішніх і кризових факторів. Зокрема, глобалізація та євроінтеграційні процеси формують стратегічні орієнтири розвитку, тоді як внутрішні реформи та модернізація інституційної бази забезпечують їх практичну реалізацію. Кризові чинники, пов'язані з воєнним станом, обумовлюють необхідність оперативного реагування та підвищення гнучкості митних процедур, що, у свою чергу, стимулює подальшу цифровізацію та автоматизацію процесів.

Перспективними напрямками удосконалення митних операцій є поглиблення цифрової інтеграції з міжнародними митними системами, розширення використання інструментів аналізу великих даних і штучного інтелекту, підвищення рівня кібербезпеки, а також гармонізація нормативно-правової бази відповідно до стандартів Європейського Союзу. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, інтеграції України у глобальні торговельні мережі та забезпеченню ефективного функціонування митної системи в умовах сучасних викликів.

Література:

1. Єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» [Електронний ресурс]. URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/>
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (поточна редакція – редакція від 31.10.2024) [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
3. Про затвердження Положення про Єдину автоматизовану інформаційну систему митних органів, порядок і умови застосування її систем : Положення Міністерства фінансів України від 19.05.2023 № 263 [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1132-23#Text>.
4. Прокопчук О. Т., Мальований М. І., Пономаренко О. В., Клименко В. О., Макаруч В. В. Сучасні маркетингові інструменти у страховому бізнесі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 10. С. 61–68. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.10.61.

5. Прокопчук О. Т., Соколюк С. Ю., Комісаренко Є. М., Мельниченко Д. О. Організаційні та інноваційні механізми підвищення ефективності агротрейдингу в Україні. *Агросвіт*. 2026. № 5. С. 33–39. DOI: 10.32702/2306-6792.2026.5.33.
6. Соколюк С. Ю., Прокопчук О. Т., Комісаренко Є. М., Мельниченко Д. О. Цифровізація та інновації в управлінні ризиками торговельних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2026. № 5. С. 63–68. DOI: 10.32702/2306-6814.2026.5.63.
7. Харенко В., Скрипник Н. Цифрова трансформація міжнародної торгівлі в контексті посилення глобальної конкуренції. *Галицький економічний вісник*. 2025. № 2 (93). С. 172–182. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2025.02.172.
8. Шевченко І., Зварич І., Кравчук Д. Дослідження цифрової торгівлі Великобританії в контексті адаптації для українського ринку. *Журнал європейської економіки*. 2023. Т. 21, № 4. С. 499–511.
9. Яценко О. М., Тананайко Т. С. Вплив цифровізації міжнародної торгівлі на економічний розвиток країн. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8, № 2. С. 260–269. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-38>.
10. Zhang H. The impact of digital technology on international trade. *Economics, Management and Administration*. 2025. Vol. 3 (113). P. 131–134. [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-131-134](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-131-134).

References:

1. Unified State Information Web Portal “Single Window for International Trade”. [Electronic resource]. <https://cabinet.customs.gov.ua/>. [in Ukrainian].
2. Customs Code of Ukraine dated 13.03.2012 No. 4495-VI (current version as of 31.10.2024). [Electronic resource]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>. [in Ukrainian].
3. On approval of the Regulation on the Unified Automated Information System of Customs Authorities, the procedure and conditions for the application of its systems: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 19.05.2023 No. 263. [Electronic resource]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1132-23#Text>. [in Ukrainian].
4. Prokopchuk, O. T., Malovanyi, M. I., Ponomarenko, O. V., Klymenko, V. O., & Makarchuk, V. V. (2024). Modern marketing tools in the insurance business. *Investments: Practice and Experience*, 10, 61–68. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.10.61>. [in Ukrainian].
5. Prokopchuk, O. T., Sokoliuk, S. Yu., Komisarenko, Ye. M., & Melnychenko, D. O. (2026). Organizational and innovative mechanisms for improving the efficiency of agricultural trading in Ukraine. *Agrosvit*, 5, 33–39. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.5.33>. [in Ukrainian].
6. Sokoliuk, S. Yu., Prokopchuk, O. T., Komisarenko, Ye. M., & Melnychenko, D. O. (2026). Digitalization and innovations in risk management of trading enterprises. *Investments: Practice and Experience*, 5, 63–68. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2026.5.63>. [in Ukrainian].
7. Kharenko, V., & Skrypnyk, N. (2025). Digital transformation of international trade in the context of strengthening global competition. *Galician Economic Bulletin*, 93(2), 172–182. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2025.02.172. [in Ukrainian].
8. Shevchenko, I., Zvarych, I., & Kravchuk, D. (2023). Study of digital trade in the United Kingdom in the context of adaptation for the Ukrainian market. *Journal of European Economy*, 21(4), 499–511. [in Ukrainian].

9. Yatsenko, O. M., & Tananaiko, T. S. (2023). The impact of digitalization of international trade on the economic development of countries. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 8(2), 260–269. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-38>. [in Ukrainian].
10. Zhang, H. (2025). The impact of digital technology on international trade. *Economics, Management and Administration*, 3(113), 131–134. [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-131-134](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-131-134)

Annotation

Sokoliuk S. Yu.

Customs Operations in the International Trade System in the Context of Digital and Global Transformations

In the current context of global economic development, international trade is undergoing significant transformations driven by the rapid digitalisation of economic processes, the globalisation of markets and the strengthening of integration links between nations. The issue of the efficiency of customs operations, which are a key element in regulating foreign economic activity and ensuring the economic security of the state, is becoming particularly relevant.

Traditional approaches to customs procedures are gradually losing their effectiveness amid growing volumes of international trade, increasingly complex logistics chains, and the need for rapid data exchange between participants in foreign economic processes. This necessitates the introduction of digital technologies into the customs sector, in particular electronic declaration, automated risk analysis systems, the use of big data and artificial intelligence tools.

To summarise the findings of the study, it should be noted that customs operations in Ukraine are undergoing a systemic transformation driven by digitalisation and global changes in international trade. It has been established that the introduction of electronic declarations, the development of the ‘single window’ system and the application of a risk-based approach to customs control contribute to improving the efficiency of customs administration, reducing processing times and alleviating the administrative burden on entities engaged in foreign economic activity.

The study confirmed that the transformation of customs operations is multifaceted and is driven by a combination of external, internal and crisis-related factors. In particular, globalisation and European integration processes shape the strategic direction of development, whilst internal reforms and the modernisation of the institutional framework ensure their practical implementation. Crisis factors linked to the state of war necessitate a rapid response and increased flexibility in customs procedures, which, in turn, drives further digitalisation and automation of processes. Promising areas for improving customs operations include deepening digital integration with international customs systems, expanding the use of big data analysis and artificial intelligence tools, enhancing cybersecurity, and harmonising the regulatory framework in line with European Union standards. Implementing these areas will help boost the competitiveness of the national economy, integrate Ukraine into global trade networks, and ensure the effective functioning of the customs system in the face of modern challenges.

Key words: *customs operations, international trade, digitalisation, electronic declaration, customs administration, globalisation, digital transformation*